

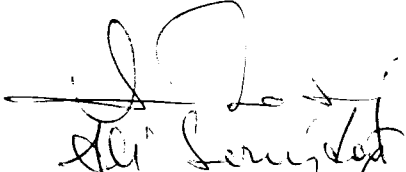

T.B.M.M.

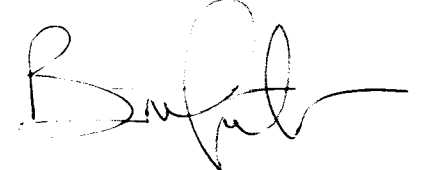
6.11.2012
550

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Büyükşehir belediyesi modelinin kuruluş ve işleyişi hakkında Anayasamızın 98. İhtüzüğün 104 ve 105 maddeleri uyarınca bir meclis araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Ali Serinler
Gaziantep MV.

Mustafa Kemal
Konya MV.

Birgül AYMAN GÜLER
İzmir Milletvekili
İçişleri Komisyonu Üyesi

Hasan Akbaş
HATAY

İzzet Çetin
Antalya MV.

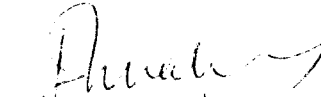

Mehmet ŞEKER
Gaziantep MV.

Ali Dinc Öztürk
Mersin MV.

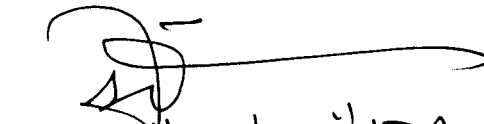
Rahmet Akın Tando
İzmir MV.

Aziz D. Ali

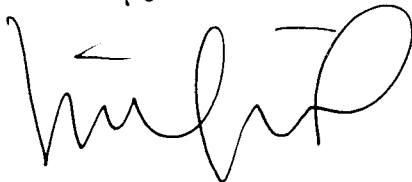
Kayın Kurt
Ereğli MV.

Ali Haydar ÖNER
İstanbul MV.

Ulgu Baydili
Adana MV.

Ali Haydar ÖNER
İstanbul MV.

Hüseyin Güneş
Kocaeli MV.

Osman Karabük
Kastamonu Milletvekili

Ali Karabük

GEREKÇİ

Büyükşehir belediyesi modeli, ülkemizde 1960'lı yıllarda başlayan arayışların sonuçlanmasıyla 1984 yılında 3030 sayılı yasa ile yürürlüğe girmiştir.

Başlangıçta Ankara, İstanbul ve İzmir için öngörülen model, bu üç kentin merkezlerinde uygulamaya girmiştir. Sonraki yıllarda uygulandığı il merkez sayısı bunlarla birlikte 16'ya çıkmış, aynı zamanda uygulama alanı da "pergel yasası" ile genişletilmiştir. Günümüzde, 8 Ekim 2012 günü TBMM Başkanlığı'na Hükümet tarafından verilen bir yasa önerisiyle il sayısı 29'a çıkarılmak ve alan ise il mülki sınırlarına çakıştırılmak istenmektedir.

Büyükşehir modeli "metropolitan bölge/kent" için yaratılmış bir model olmaktan çoktan çıkmış, hatta son girişimlerle "büyük şehirler için" olmaktan bile uzaklaşmıştır. Yönetim modelleri, eğer yönetmekle sorumlu tutuldukları alanların nitelik ve özelliklerine uygun değilse, sosyoiktisadi yapı ile yönetsel yapı arasında "kan uyuşmazlığı" doğmakta, bunun maliyetini ise bütün halk ve koca bir ülke ödemektedir.

Ülkemizin gayri safi yurt içi hasılasının çok büyük bir bölümünü oluşturan illerin tümü için son derece önemli sonuç ve etkiler yaratacağı tartışılmaz olan bu model, 30 yıldan bu yana denenmiş ve hemen tüm çevrelerce sorunlu olduğu dile getirilmiş bir yapıya sahiptir.

Günümüzde 5216 sayılı yasa çerçevesinde uygulanan büyükşehir modeli iki kademeli bir modeldir. Üst kademe "koordinasyon sağlamak" ile görevlendirilmesine karşın tam anlamıyla "icracı belediye" görevleriyle donatılmıştır. Yalnızca bu nedenle, ister farklı partilerden ister aynı partiden olsun, üst – alt kademe belediyeler arasındaki çatışma bitmek tükenmek bilmez. Yasa'nın Eşgüdüm'den sorumlu diye tanımladığı üst kademeler, yine Yasa'nın verdiği görevleri yerine getirmeye girişince, çatışma yaratıcı aktörlere dönüşmektedir. Bu özellik, 3030'dan yani 1984 yılından beri geçerlidir; şimdi alan genişletilerek eşgüdüm gereği daha da yakıcı hale gelmekle birlikte çatışmanın temelini oluşturan yanlış yapı olduğu gibi varlığını korumaktadır.

Büyükşehir modeli, benzer gelişme dinamiklerine sahip olan gelişmiş ülkelerde 1970'li yıllarda yükselmiş, 1980'li yıllarda geri alınmaya başlanmış bir yönetim modelidir. Türkiye'de ise, kendi içinde tanım sorunu olan model 2010'lu yıllarda hesapsız bir biçimde genişletilmektedir. Bu tercih, gerçekte yalnızca, büyükşehir modelinin kentlere daha fazla akçal kaynak çekmek olanağı vermesiyle ilgilidir. Bu bir gerçektir; ama aynı zamanda büyükşehir olmak harcama – yatırım sürecinde savurganlık ve yerel halk için de daha yüksek maliyete ve daha pahalı bir yerel yaşama katlanmak anlamına gelir.

Ülkemizde kentleşmenin niteliği ve özellikleri belirlenmelidir. Yönetim modeli bu özelliklere uygun olarak kurulmalıdır. Aksi halde akçal denkleştirme sistemi, şimdi olduğu gibi adaletsiz ve savurgan bir sistem içinde amaçlarından iyice uzağa savrulacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin geleceği yönlendiren yasaları doğru ve açık kararlar olarak kaleme alması, ancak ve ancak, sağlam ve kapsamlı bir karar süreci temelinde çalışmasıyla mümkündür. Önerilen Araştırma Komisyonu, ülkemizin kentsel üretim, dağıtım, tüketim, kısaca tüm yaşam sistemini gerçek ve akılcı bir biçimde kurmamıza doğrudan hizmet edecektir.